

**ORISSAARE VALLA
KULTUURIARENGUKAVA
2005 - 2010**

Koostatud november 2004.a. - mai 2005.a

**Kokkupanijad: Eha Trumm
Krista Riik**

Juhendaja Aet Maatee

Sisukirjeldus

Orissaare valla arengukava koosneb osast

Sissejuhatav kokkuvõte

Kultuur on riikluse üks tunnusjooni, ta on elamisviis ja suhtlemine inimestega. Kultuuri all mõtleme keelt, haridust, pärimuskultuuri ja kaasaegset rahvakunsti. Seoses kultuuriga on Orissaare vallal juba kauaaegsed traditsioonid, mis ühendavad inimesi hoidmaks kõrgel rahvuslikku ja kohalikku kultuuripärandit.

1.1. Arengukava saamislugu

Orissaare valla kultuuriarengukava aitasid kokku panna Orissaare kultuurimaja ja Orissaare raamatukogu töötajad. Et aga arengukava korrektselt paberile panna, hakkasid Eha ja Krista koos Saaremaa kultuuritöötajatega koos õppima, kuidas seda teha. Uus oli vaja teha, sest olemasolev oli vananenud ja sealt puudus ka üks tähtis lõik, nimelt raamatukogu. Nii saigi mitme kuu õppe tulemusena, läbi arutluste ja suure töökusega see korrektselt paberile.

1.2. Läbitud etapid

I etapp – koolitus novembris koos Saaremaa kultuuritöötajatega Orissaares Alustasime kultuuritaustsüsteemist Eesti Vabariigis ja õppisime koostama ja koostasime kodutööna hetkesituatsiooni ja SWOT-analüüsi.

II etapp – koolitus jaanuaris koos Saaremaa kultuuritöötajatega

Õppisime koostama missiooni ja visiooni, mida jätkasime kodus koos tarkuritega

III etapp – koolitus märtsikuus – sama seltskond

Tegime probleemide analüüsi ja sõnastasime probleemid eesmärkideks ja püstitasime tähtsamad eesmärgid.

IV etapp – koolitus märtsis – sama seltskond

Alustasime tegevusplaani koostamisega, mida jätkasime kodutööna, kus kaasasime teisi töögrupi liikmeid.

V etapp – koolitus aprillis – sama seltskond

Nüüd siis kõik tähtsamad etapid läbitud, vaidlused vaieldud ja arengukava hakkab vormi võtma, õpime kuidas arengukava vormistada.

VI etapp – Eha ja Krista vormistavad Orissaare valla arengukava korrektselt paberile ja seda, et tõesti kõik oleks korrektne, kontrollib Aet Maatee

VII etapp – Eha ja Krista esitlevad oma valla arengukava Kuressaares. (Õppetöö tulemus)

VIII etapp – Korrektne Orissaare valla kultuuriarengukava esitlemine Orissaare vallavolikogus.

I ORISSAARE VALLA KULTUURISITUATSIOON

1. Orissaare valla tänase kultuurisituatsiooni kirjeldus

1.1. Valla üldkirjeldus

Orissaare vald asub Eesti Vabariigi suurima saare, Saaremaa kirdeosas, Väikese-Väina tammi lähedal. Seega võib Orissaaret nimetada Saaremaa väravaks. Pealinna Tallinna on 163 km ning Saare maakonna keskus Kuressaare on 54 km kaugusel. Valla pindala on 163 km², elanikke 2 268 (01.06.2002. a. seisuga). Valla keskus on Orissaare alevik, kus elab 1 131 inimest. Elanike arv vallas on viimastel aastatel püsinud suhteliselt stabiilne.

1.2. Looduskeskkond

Nii nagu kogu Saaremaa loodus, on ka Orissaare valla loodus küllaltki unikaalne, sellepärast pöörame selle säilitamisele suurt tähelepanu. Paljud meie lähiaastate projektid ja ettevõtmised on sellesuunalised, lisaks puhastusseadmete moderniseerimisele tuleb rajada uus ajakohane prügimägi, lõpetada uue puhta vee pumbajaama ning tuletõrje ja päästeteenistuse hoone ehitamine.

Orissaare vallas on järgmised looduslikud vaatamisväärsused:

1. Oidika kadakas (Hindu küla), on suuruselt teine kadakas Saaremaal, kadakas on pikali juba kümnekond aastat, kuid püsib ikka haljana
2. Kägi- Jaani tamm (Kavandi küla), Saaremaa jämedam puu ja vanuseks on mõõdetud ligi 400 aastat.
3. Rämmi tamm (Rannaküla), asub rannamaantee ääres, vanasti oli meri selle kohani ulatanud, siin saanud kaks vaenuväge kokku ja teise vaenuväe ülem sai surma ja mere kaldale tema hauale istutati tamm.
4. Orissaare tamm asub Orissaare staadionil ühel staadioni poolel, oma ajal kui hakati staadionit ehitama, taheti tamme maha võtta, kuid tamm ei andnud järele ja nii ta jäetigi.
5. Raudsi kivi, mis asub Pahila küla metsas, see on kivi, kus võitlesid härg ja hunt ja nende käpa jäljed on jäänud kivile.

Need objektid on ka kõik looduskaitse all.

Järvekülas on järv kus on ehitatud kalatrepp ja järve ääres ka väike matkarada.

Kultuurajaloolised objektid on Maasi maalinnus ja Maasi maalinna alt merest leitud üks vanemaid laevu, Rannaküla mõisa lindla.

Maasi maalinna ehitamist alustati peale Jüriöö ülestõusu 1345.a., 1566.a. sõjakäigus purustati linnus, taastati kiiresti ja taanlased lasid linnuse hävitada 1576.a.

2000.a. on Maasi maalinn Orissaare valla oma.

Maasi maalinnas on sellest ajast tehtud palju restaureerimistöid. Maalinnas on juba toimunud kontserte ja edaspidi on seal planeeritud mitmeid näitusi ja kontserte korraldada.

Maasi maalinna alt leitud laeva eksponeeritakse Illiku laiul, selleks ehitatud hoones, kus laeva kohta saab ka informatsiooni.

Rannaküla mõisa lindla asub rannamaantee 15 km, ehituslaadilt talupoeglik.

1.3. Olemasolevad kultuuriobjektid

Orissaare vallas on üks kultuurimaja, ehitatud on 1959.a., 2 raamatukogu.

Orissaare raamatukogu – raamatufondi suuruselt teine kogu Saaremaal. Esimesed märkmed leiduvad aastast 1927, mil asutati Orissaare Haridusselts. Praegune raamatukogu asub 1959. aastast saati samal aastal ehitatud kultuurimajas. Raamatukogus on täiskasvanute laenuosakond, lasteosakond, lugemistuba (20 kohta) ja internetipunkt (4 arvutit).

Fond 30 000 teavikut. Raamatukogus on kasutusel raamatukoguprogramm “RIKS”.

Tagavere raamatukogu asub 12 km kaugusel Orissaarest. Asutatud 1920. a. haridusselts “Külvaja” raamatukoguna. 1973. a. ühendati Tagavere ja Kavandi raamatukogud. Fond 7300 teavikut. Raamatukogus asub ka internetipunkt..

Vallas on Jaani kirik, Ööriku kirik, Nõmme kirik, Püharisti, Orissaare Kristlik vabakogudus ja Orissaare Rahvakirik. Kõigil neil on omad majad ja tegutsevad aktiivselt.

Vallas tegutseb Orissaare Gümnaasium, Tagavere Algkool, Orissaare Muusikakool ja Orissaare Internaatkool.

Vallas asub Taaliku mõis Taaliku külas ja Tumala mõis Tumala külas, mõlemad erakätes.

Kavandi külas asub Kavandi seltsimaja, kus käivad koos 9 küla elanikud tähistamas ühiseid sündmusi ja kus on võimalus ekskursioonidel ööbida.

Tagavere koolimaja on kasutusel sealsete inimeste kooskäimise kohaks ja samuti toimub seal ka ülevallalisi üritusi.

Samuti on 2004.a. olemas Orinõmme külas ja Maasi külas külaplatsid, kus korraldatakse mitmeid kultuurilisi ja sportlikke üritusi nii külasisesel kui ka ülevallalisi.

On olemas lauluväljak, nüüdseks küll ainult koht, lava vananes ja tuli maha lõhkuda, kuid järgnevate aastatel on plaanis see jällegi üles ehitada. Praegused vabaõhuürituse ja etendused toimuvad Illiku laiul.

Ka sadam asub Orissaares **Illiku laiul**, keskusest vaid 700 meetri kaugusel.

Sadam on hästi kaitstud tormituulte ja lainetuse eest. Mugava peatuspaiga leiavad siin endale kuni 2,5 m süvisega jahid ja teised alused. Merelt tulnutele on siin olemas kõik, mida nad võiksid vajada. Orissaare sadam koos Illiku laiuga ja Väikese-Väinaga pakub soodsat võimalust purjetamiseks, mida noored ka aktiivselt kasutavad.

1.4. Mälu

Orissaare valla ja külade ajalugu on uurinud Orissaare gümnaasiumi juures tegutsev giidide ring, kes suvel teevad ka oma vallasiseseid ekskursioone. Külade ajalugu on uurinud Jakob Kannik (tema materjalid asuvad Saaremaa muuseumis ja arhiivis), Melanie Tiivit.

Meie vallas on sündinud Aarne Vinkel, Jakob Kannik.

1.5. Kultuurilise tegevuse kirjeldus

Orissaare kultuurimajas tegutseb 12 ringi, milles osaleb umbes 180 taidlejat, Orissaare Gümnaasiumis 20 ringi ja osalejad on umbes 230, Tagavere Algkoolis

Orissaare vallas tegutsevad seltsid ja seltsingud:

1. Randküla Selts
2. Kavandi Kandi selts
3. Jahimeeste selts
4. Kalurite Selts
5. Ristivälja seltsing
6. Maasi Asunduse seltsing
7. Illiku laiul seltsing

8. Seltsing Tagavere Optimistid

9. Seltsing Orissaare Kultuurisõbrad

1.6. Rahastamine

Orissaare kultuurimaja ja Gümnaasiumi ringid on omavalitsuse palgal.

Alates 2004.a. on seltsidel ja seltsingutel valla eelarves oma rida. Seltsingud ja seltsid esitavad oma eelarved valla volikogu eelarve-ja majanduskomisjonile.

Vallas korraldab noorsootööd nooremspetsialist, olemas ka noortele noortekeskus e. mängudetuba, kus korraldatakse mitmeid üritusi noortele ja samuti laagreid. Seal töötavad töötajad kirjutavad ka väga palju projekte noorte vabaaja sisustamiseks.

Samuti on olemas Orissaare Gümnaasiumis huvijuht, psühholoog ja sotsiaalpedagoog, kes tegelevad noorte probleemide ja nende vabaaja sisustamisega.

1.7. Sport

Spordis peamisteks tegutsejateks on koolinoored, samuti vallas elavad harrastussportlased. Tegutsetakse paljude spordialadega, vallas töötab 6 treener-õpetajat, lisaks neile veel mõned spordifanaatikud.

Vallal olemas ka spordijuht.

Sportlase käsutuses on:

- kattega 335 m ringiga staadion
- 3 võrkpalli väljakut (välised)
- 1 korvpalliväljak (väline)
- 1 võimla (2005 hakatakse ehitama uut võimlat)
- tenniseväljak
- jahisadam (varustusega noorpurjetajate tarvis)
- kokkuleppel kohalike hobusekasvatajatega saab tegeleda ratsaspordiga.

Vallas toimuvad suuremad spordiüritused :

- Väikse Väina talimängud
- Väikse Väina suvemängud
- Jalgrattapäev
- Väikse Väina ujumine (üks arvestatav avaveejumise etappidest vabariigis)
- Ümber Orissaare jooks
- Jüriöö jooks
- Illiku laiu päevad (meremeeste mitmevõistlus, laste võistlused, külade vaheline

võrkpall)

Valla siseseid üritusi finantseeritakse osaliselt eelarvest ,otsitakse sponsoreid ja kirjutatakse projekte.

1.8. Sündmused

Orissaare valla traditsioonilised üritused:

- Eesti Vabariigi sünnipäeva tähistamine
- Orissaare Laulumaias
- Kandlepäev
- Lastekaitsepäeva tähistamine
- Pensionäride pidu
- Jaaniõhtu (Orissaares ja külades)
- Illiku laiu päevad
- Kevad-ja jõululaat
- Suur jõulukontsert

Maine ürituseks on valla Illiku laiu päevad, Eesti Vabariigi sünnipäeva tähistamine, Lastekaitsepäev ja Suur jõulukontsert.

Nii valla koolide kui ka kultuurimaja ringid võtavad aktiivselt osa maakonnas korraldavatest üritustest ja konkurssidest, kus on toodud koju mitmeid auhindu. Samuti oleme ise korraldanud maakondlikke üritusi koha peal.

1.9. Koostööpartnerid

Vallasised koostöö partnerid on lasteaed, muusikakool, gümnaasium, Orissaare raamatukogu ja Tagavere Algkool.

Väljaspool valda on hea (tihedam) koostöö Muhu, Põide ja Laimjala vallaga, kuna on üritusi, mida me koostöös korraldame.

1.10. Välissuhted

Sõlmitud on koostöölepingud järgmiste valdadega:

- Mellerud (Rootsi) 1995.a..
- Leppävirta (Soome) 1996.a.
- Gibuli (Läti) 2000.a.
- Tihedamad suhted on veel Lörensqugi vallaga Norras

Ühisprojektide ja –ürituste läbiviimine nimetatud regioonidega toimub kõigil tasanditel ja väga erinevates valdkondades: kultuuri, spordi, keskkonnakaitse, turismi, koolituse, sotsiaalhoolekanne ja hariduse alal.

2005.a. on koostööleping sõlmimisel Taani Brasnaes kommuniga.

Orissaare kultuurimaja memmede rühm ja lastefolkloorirühm suhtlevad Läti vabariigi Gibuli valla samaealiste rühmadega.

1.11. Olemasolev materiaalne baas

Bussi vallal ei ole ja samuti ei ole kultuurivaldkonnal kasutada oma autot. Võimalus on kasutada vallas olevaid autoid.

Helitehnika on Orissaare kultuurimajal heal tasemel. On olemas uued kõlarid, mitmed mikrofonid (raadiomikrofon), muusikakeskus, kaasaskantav muusikakeskus, mikser jne. Valgustehnika aga väga vana, kuid kasutamiskõlblik.

1.12. Rahvariided

Oma (Jaani) kihelkonna riided puuduvad. Olemas on riided kõigil neil ringidel, kellel rahvariie vajalik. Olemasolevad riided:

- Pöide (laste) 11 paari
- Pöide (laste) 8 paari
- Pöide (tütarlaste rahvuslikud) 10 komp.
- Muhu(rahvuslikud) 8 paari
- Pöide (Naised) 13 kompl.
- Pöide (täiskasvanud) 8 paari
- Anseküla (naised) 12 komp.

1.13. Infokandjad ja mainekujundus

Orissaare vallal on oma vapp ja lipp. Vallal on valmistamisel valda tutvustav voldik. Vallal olemas valla vapiga tass, pastapliiatsid ja vimpel. Mainekujundusega tuleb rohkem tegeleda ja tuleb uuesti tekitada ka valla ajaleht. Orissaare kultuurimajal, gümnaasiumil ja muusikakooli on oma logo, mida kasutatud tänukirjadel, kutsetel, kaartidel ja särkidel. Raamatukogu logo on kujundamisel. Videoid on tehtud valla üritustest, mida oleme näidanud oma külalistele ja reklaami mõttes ka teistele kultuurihuvilistele. Kindlat kroonika pidamist ei ole, kultuurimaja ringid peavad ise oma ringide kohta kroonikat (mitmed fotoalbumid ja ringide päevikud.).

II ORISSAARE kultuuri ARENGUSTRATEEGIA

1. MISSIOON

AVATUS LÄBI TRADITSIOONIDE

2. VISIOON

Aktiivne kultuuritegevus ja sportlikud eluviisid on haaranud kõiki piirkondi ja muutunud igapäevaseks.

Kõik muinsuskaitse, loodus –ja kultuuriobjektid on tähistatud, korras ja hoitud ning kõigile kättesaadavad ja külastatavad.

Loodud on igakülgsed võimalused kultuuriliseks eneseteostuseks. Hoida olemasolevaid väärtusi ja edasi arendada piirkonna rahvakultuuri ja omakultuuri. On võimalik vahendada valla elanikele rohkesti ja ka professionaalset kõrgkultuuri. On olemas inimeste tegelikele vajadustele ja ootustele vastav kultuurimaja, raamatukogud ja seltsimajad.

On kaasaegne laululava , mille olemasolu vallas võimaldab korraldada üritusi ja kutsuda külalisesinejaid nii kodukandist kui ka mujalt.

Raamatukogud on avatud kultuurikeskused, kujunenud kaasaegseks ja lugejasõbralikeks teabekeskusteks, läinud üle elektroonilisele laenutusele, rahalised võimalused võimaldavad tellida rohkem teatme- ja õppekirjandust. Info on kättesaadav kõigile ja jõuab iga valla inimeseni.

3. STRATEEGILISED EESMÄRGID

Siht: Orissaare identiteedi tugevnemiseks on saarelisuse hoidmine läbi traditsioonide ,mis tagab valla inimeste kaasamise

Eesmärgid:

I korrastada kultuuri keskkonna infrastruktuur ja kasutusele võtta uusi tegevuspaiku.

1. Loodud võimalused kohalikele elanikele ja turismi-gruppidele juurdepääsuks olemasolevate vaatamis-väärsusteni

1.1.Maasi maalinn on valla tõmbenumber üks

1.2. Maasi maalinna alt leitud vanim laev

2. Kultuurimaja kui valla kultuurielu süda:

2.1. Kultuurimaja on sisult ja vormilt

2.2 Kultuurimaja hoone renoveerimine

2.2.A Tuletõrje süsteemid korrastatud

2.2.B Elektrisüsteemid korrastatud

2.2.C Valgustus kaasajastatud

2.2.D Uued lavakardinad

2.2.E Uued toolid

2.3 Kultuurimajas on kinopunkt

3. Uute paikade kasutuselevõtt

3.1. Orisaarel on toimiv Lauluväljak

3.2. Illiku laid

3.3. Hästi toimiv Kavandi Seltsimaja

3.4. Hästi hooldatud ja aktiivses kasutuses külaplatsid.

II Iga valla elaniku kaasamine rahvuskultuuriga tegelemiseks harrastus- ja seltsitegevuse kaudu.

1. Aktiivne kultuuriline- ja huvitegevus.

2. Vallal on aktiveerunud seltsid ja seltsingud

3. Info jõudmine iga valla inimeseni ja ka väljaspool valda

III Suhete ja sidemete võrgustiku loomine nii vallasiseselt kui ka väljapoole

1. Loodud tihe ja tulemuslik koostöö naabervaldadega

2. Välissuhted

3. Koolid

4. Kirikud

5. Rahvariided

5.1 Soetatud Jaani kihelkonna rahvariided

6. Infokandjad

6.1 Leht

IV raamatukogu on avatud kokkusaamise koht

1. Orissaare raamatukogu

1.1. Raamatukogu muudetud avatud kokkusaamise kohaks

1.2. Ülemindud elektroonilisele laenutusele

1.3. Turvasüsteemid paigaldatud

1.4. Täiendatud riistvara ja tarkvara

1.5. Remont

1.6. Internetipunkti arvutid

1.7. Inventar

1.8. Üritused

2. Tagavere raamatukogu

2.1. Raamatukogu muudetud külaelanikele mõnusaks kooskäimise kohaks

2.1.A Ruumid

2.2.B Inventar

V Kultuuriga tegelevate üksikisikute ja kollektiivide toetussüsteemi loomine.

1. Rahastamine on eesmärgipärane

1.1. Ringijuhtide tasustamine

1.2. Transpordi kompensatsioon

1.3. Preemiafond motivatsiooniks ja tunnustamiseks

1.4. Oluliste sündmuste toetamine

1.5. Projekti toetused

KASUTATUD MATERJALID JA ABI:

- **ÕPPEMATERJALID – AET MAATEE**
- **PARIMAD PEAD – ORISSAARE KULTUURIMAJAST JA SAAREMAA KULTUURITÖÖTAJAD**